

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Vera sententia sequentibus conclusionibus statuitur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

enim exterior officij, non sufficienter manifestat attentionem & devotionem, cum possit esse sine illa. Tertiò actus interior potest connekti cum exteriori non per se, sed per accidens, etiam quantum ad esse morale actionis, sicut motivum penitentia per accidens conjunctum est externo jejunio, & motivum vanæ gloriæ largitioni elemosinæ. Proposita ergo difficultas procedit universaliter, utrum videlicet lex humana, tam civilis, quam Ecclesiastica, possit obligare ad actus internos, tam secundum se, & ut sunt purè interni, quam ut connectuntur cum exterioribus, tribus modis jam explicatis?

2. Triplex autem in ejus resolutione reperitur Authorum sententia. Prima affirmat, legem humanam posse obligare ad actus interiores, non solum ut connectuntur cum exterioribus aliquo ex modis prædictis, sed etiam secundum se, & ut sunt purè interiores. Ita Adrianus quodlib. 8. art. 1. lit. H. Albertus Pigius lib. 6. Ecclesiasticæ Hierarchiæ cap. 26. & Summa Rosella verbo *hæresis*. Quam ut probabilem defendit Joannes Medina Codice de oratione quæst. 15.

Secunda existimat legem humanam non posse præcipere aut prohibere actus purè internos, imò neque illos qui exterioribus connectuntur, nisi sint tales, ut per exteriores sufficienter exprimantur, sicut causa per proprium effectum. Ita Vazquez 1. 2. disp. 160. cap. 7. & sequentibus, Salas disp. 9. de legibus sect. 1. Amicus in Tract. de legibus disp. 5. sect. 5. Martinonus disp. 29. sect. 1. & alij.

Tertia, inter utramque veluti media, docet legem humanam non posse quidem præcipere actus internos cum exterioribus nullam connexionem habentes, bene tamen actus internos, ut conjunguntur cum exterioribus, non solum eos sufficienter manifestantibus, sed etiam si non sufficienter manifestent eos, dummodo tamen per se requirantur ad integritatem exteriorum in genere moris, saltem ut conditiones omnino necessarias. Hanc tenent communiter Thomistæ, præsertim Cajetanus, in summa, verbo *Excommunicatio*, & verbo *Hora canonica*, & Soto lib. ultimo de justitia quæst. 5. art. 5. quos sequuntur Suarez, Valentia, Azorius, Salas, Sylvius, & alij plures.

§. II.

Vera sententia sequentibus conclusionibus statur.

3. Dico primò, lex humana non potest obligare ad actus purè internos, qui nullo modo per exteriores manifestantur, nec cum illis aliquam connexionem habent. Ita D. Thomas infra quæst. 100. art. 9. ubi nostram conclusionem hac ratione demonstrat: Id tantum cadere potest sub præceptum aut prohibitionem legis humanæ, ad quod faciendum vel omittendum lex humana cogere potest: Sed lex humana non potest cogere ad actus purè internos, qui per exteriores non manifestantur: Ergo nec illos præcipere aut prohibere. Major constat, nam potestas legislativa ad præcipiendum vel prohibendum, est etiam ad cogendum, ut docet Aristoteles 10. Eth. cap. 5. ubi ait potestatem legislativam debere necessariò habere adjunctam potestatem coactivam, quia alioquin esset inutilis & inefficax. Minor verò sic ostenditur: Coactio legis est per metum pænæ, ut dicitur 1. Ethic. cap. ultimo: Sed præ-

Tom. III.

A na non infligitur nisi pro illis de quibus legislator habet judicare, quia ex judicio lex punit: cum igitur non possit legislator humanus judicare de actibus purè internis, quia homines vident ea quæ parent, ut dicitur 1. Regum 16. non potest cogere ad illos. Unde juris axioma est cap. *Christiana Religio* 32. quæst. 5. *Non habere latentia peccata vindictam.*

Dices, ex hoc discursu D. Thomæ sequi, legem humanam non posse prohibere aut præcipere actus externos occultos, ob defectum testium, cum tales actus non possint puniri per legem purè humanam.

B Sed negatur sequela, quia actus exteriores occulti, ob defectum testium, sunt manifesti secundum se, & tantum per accidens occulti; unde cum lex non respiciat ad id quod est per accidens, ab illa per se præcipi & prohiberi possunt. Similiter tales actus sunt per se punibiles per legem humanam, licet per accidens ex defectu probationis puniri per homines non possint. Cujus signum est, quia quacumque ratione perveniat delictum ad sufficientem hominum notitiam, puniri poterit, licet in principio fuerit occultissimè commissum, quod non ita est de actu merè interno.

C Aliam rationem insinuat S. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 5. quæ sic potest proponi: Potestas legislativa per se primò tendit ad externum & commune Reipublicæ regimen: Sed actus purè interni non sunt apta materia humani regiminis: Ergo potestas legislativa ad actus purè internos, seu qui in pura mente consummantur, extendi nequit. Major patet, Minorem verò optimè declarat D. Thomas ex Seneca 3. de beneficiis, quia unus homo naturaliter non subditur alteri, secundum animam, sed secundum corpus: *Errat enim* (inquit ille) *si quis putat servitutem in totum hominem descendere, pars enim melior excepta est. Corpora obnoxia sunt & adscripta dominis, mens sui juris est.*

D Dico secundò, lex humana potest præcipere vel prohibere actus internos, qui per se sunt causa actuum exteriorum, illos sufficienter manifestantium. Patet hæc conclusio, qui enim prohibet furtum, prohibet voluntatem efficacem furandi, & qui præcipit actum externum recitandi officium, præcipit voluntatem efficacem recitandi, quia isti actus per se connectuntur cum exterioribus, taliter quod sine illis exteriores morales esse non possunt: unde cum lex humana hujusmodi actus exteriores ut sunt morales præcipiat, aut prohibeat, etiam præcipit aut prohibet interiores à quibus imperantur, & qui per actus illos externos necessariò manifestantur.

E Dico tertio, lex humana potest præcipere aut prohibere actus internos per se requisiti ad integritatem exteriorum in genere moris, saltem ut conditiones necessarias, quamvis per exteriores non manifestentur.

Probatum breviter: Qui habet potestatem præcipiendi aliquid, habet etiam potestatem præcipiendi illud quod necessariam connexionem cum eo habet, ut illud subsistat; quæ ratione lex humana potest præcipere vel prohibere actus internos, qui per se sunt causa actuum exteriorum, ut præcedenti conclusione dicebamus: Sed multi sunt actus exteriores, quos lex humana præcipere potest, qui per se requirunt actus aliquos internos ad suam integritatem moralem, quamvis per exteriores non manifestentur: Ergo lex

Y Y y iij

humana potest præcipere actus interiores per se requisitos ad integritatem exteriorum in genere moris, quantumcumque per exteriores non sufficienter manifestentur. Major constat, Minor verò probatur in intentione baptizandi, & administrandi alia sacramenta, in dolore ad confessionem requisito, & in attentione recitandi horas canonicas, sine quibus actus exteriores non habent integritatem moralem necessariam, quamvis actus illi interni, per exteriores sufficienter non manifestentur.

8. Hanc conclusionem fusiùs declaravimus in dissertatione Theologica de probabilitate, art. 3. ubi contra Caramuelem ostendimus, præceptum Ecclesiasticum de horis canonicis recitandis, non solum ad attentionem & devotionem exteriorem, sed etiam ad interiorē obligare. Quod potest adhuc confirmari ex eo quod aliqui Pontifices cum aliquibus dispensarunt, ut etiam si divinum officium cum mentis distractione recitaverint, modò id malitiosè non fecerint, præcepto Ecclesiæ satisfaciunt, ut concessit Leo X. Minoritis, prout refertur in compendio Privilegiorum Societatis Jesu, sub littera, *Hora Canonica*, §. 7. Ex hoc, inquam, confirmari potest sententia quæ docet Ecclesiam præcipere attentionem internam, & non solum externam, in recitandis horis; dispensatio enim supponit legem, à cuius obligatione eximit: Ergo si Pontifices dispensarunt cum aliquibus, ut satisfacerent præcepto Ecclesiæ, de recitatione divini officij, quamvis illud cum mentis distractione recitaverint, manifestum videtur, Ecclesiam præcipere attentionem & devotionem interiorē & non solum exteriorē in horis canonicis recitandis.

9. Dico quartò, lex humana non potest præcipere aut prohibere illos actus internos, qui tantum per accidens conjunguntur cum exterioribus.

Patet hæc conclusio: cum enim lex humana, ut suprà dicebamus, per se primò tendat ad externum & commune Reipublicæ regimen, nihil potest præcipere, nisi vel sit sensibile in se, vel cum per se sensibili connexionem per se habeat: Sed actus interni, qui per accidens tantum conjunguntur cum exterioribus, nec per se sensibiles sunt, nec connexionem per se habent cum actu externo per se sensibili: Ergo non possunt cadere sub lege humana.

10. Confirmatur: Quando actus interior non est per se conjunctus cum actu externo, sed tantum per accidens, actus interior se habet tantum ut modus implendi præceptum: At modus præcepti non cadit sub præceptum, ut docet D. Thomas infrà quæst. 100. art. 9. Ergo lex humana non præcipit actum internum simul cum externo, quando internus necessariò conjunctus non est cum actu externo, sed tantum per accidens. Sic quando lex humana præcipit jejunium observandum tempore quadragesimæ, non præcipit simul internum motivum vel pœnitentiæ vel temperantiæ, quia internum motivum tale, tantum per accidens conjunctum est externo jejunio, cum non referat, ex quo motivo præceptum jejunij impleatur, modò impleatur ex honesto motivo.

§. II.

Solvuntur objectiones.

11. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Potestas Ecclesiastica spiritualis est,

A & ordinata ad profectum interiorē animarum, tanquam ad finem: Sed ad hunc finem consequendum, valde necessarium est, ut extendatur ad actus etiam purè interiores præcipiendos, in quibus præcipue consistit animarum salus: Ergo datur in Ecclesia hujusmodi potestas.

Confirmatur: Potestas Ecclesiastica absolute data fuit à Christo, dum dixit Petro: *Quodcumque ligaveris super terram &c.* Ergo non est cur limitetur à nobis ad actus exteriores.

12. Ad objectionem respondeo quod finis potestatis Ecclesiasticæ remotus, est salus animarum, proximus autem est bonum sensibile & exterius, pertinens ad sensibilem hierarchiam. Uterque autem non cadit sub legis præcepto, sed tantum actus exteriores, qui ordinantur ad illud bonum exterius; ex consequenti verò cadunt etiam actus interiores, qui per se connexionem habent cum exterioribus; non verò actus interiores puri, neque qui accidentaliter solum connectuntur cum exterioribus. Unde

Ad confirmationem respondetur quod potestas legislativa tributa à Christo, merito limitatur ad actus tantum exteriores, & interiores, qui per se connexionem habent cum istis; nam cum sit in ordine ad gubernationem sensibilibus hierarchiæ tantum, debet esse per ordinem ad actus sensibiles exteriores, & ad interiores, sine quibus hujusmodi exteriores per se esse non possunt.

13. **C** Objicies secundo: Ecclesia præcipit fidelibus ut singulis annis confiteantur peccata sua, etiam purè interiora: Ergo potest actus purè interiores præcipere.

Confirmatur: Summus Pontifex potest dispensare in voto merè interno: Ergo & actum purè internum prohibere vel præcipere.

14. Ad objectionem respondeo quod Ecclesia non possit præcipere fidelibus ut confiterentur peccata purè interiora, si id non fuisset præceptum à Christo, qui potestatem habet præcipiendi actus purè internos: Supposità verò institutione confessionis exterioris à Christo factà, determinat tempus quo obligat præceptum Christi, præcipiendo ut fiat saltem singulis annis: hoc autem non est præcipere actum internum, sed externum, & internum, ut connexionem habet per se cum externo, supposità Christi institutione, quod optimè potest.

15. **E** Ad confirmationem, concessio Antecedente, nego consequentiam & paritatem: Ratio disparitatis est, Primò quia ad dispensandum potestas coactiva non requiritur, bene tamen ad præcipiendum aut prohibendum. Secundò, quia dispensatio internam animi quietem respicit, lex verò externam gubernationem. Tertio, quia obligatio voti oritur ex interno actu, nec signo externo indiget: at obligatio legis humane non obligat ex solo actu interno, nisi etiam promulgatio accedat.

Objicies tertio: Ad Ecclesiam pertinet suis legibus dirigere homines in vitam æternam: Sed ad hunc finem magis necessarium est ordinare actus internos quàm externos: Ergo Ecclesia actus merè internos præcipere vel prohibere potest. Unde in cap. *Novus*, de sententia excommunicationis, excommunicantur omnes hæretici, Et in Clementina 1. de hæreticis cap. *Multorum*, circa finem, excommunicantur Inquisitores hæreticæ pravitatis, *si odij, gratia, vel amoris lucri, vel commodi temporalis obtentu, contra justitiam & conscientiam suam, omiserint contra quem-*